

Diskriminace ve vzdělávání

Asistent pedagoga jako tzv. „přiměřené uspořádání“

Petr Polák, Hana Puzoňová

Obsah

1. **Asistent pedagoga ve světle ADZ**
2. **Některé problematické momenty při zřizování a financování funkce AP**
3. **Případy ze zahraničí**

1. Asistent pedagoga ve světle antidiskriminačního zákona („ADZ“)

Zvláštní forma nepřímé diskriminace

- „...odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení“. (ust. § 3 odst. 2 ADZ)

Nepřiměřené zatížení

Při rozhodování o tom, zda konkrétní opatření představuje nepřiměřené zatížení, je třeba vzít v úvahu

- a) *míru užitku, kterou má osoba se zdravotním postižením z realizace opatření,*
- b) *finanční únosnost opatření pro fyzickou nebo právnickou osobu, která je má realizovat,*
- c) *dostupnost finanční a jiné pomoci k realizaci opatření a*
- d) *způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby osoby se zdravotním postižením.*

(§ 3 odst. 3 ADZ)

Nepřiměřeným není opatření, které je FO nebo PO povinna uskutečnit podle zvláštního právního předpisu (§ 3 odst. 4 ADZ).

Zdravotní postižení

• *Medicínský model*

- Problémy, kterým osoby se zdravotním postižením čelí, jsou způsobeny poškozením zdravotního stavu

• *Sociální model*

- Osoby se zdravotním postižením narážejí na společenské překážky a překážky týkající s okolního prostředí
- S koncepcí sociálního modelu pracuje antidiskriminační právo
- Osoby se zdravotním postižením mají nárok na aktivní vytváření podmínek respektujících jejich odlišnou situaci
- **= východisko pro povinnost přijmout přiměřené opatření**
- Povinnost nediskriminovat je (obecně) pasivní, v případě osob se zdravotním postižením může mít ale i „aktivní charakter“

Definice zdravotního postižení ADZ

Zdravotním postižením se rozumí

- tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo **jiné postižení**,
- které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení
- v oblastech vymezených ADZ.

Zároveň musí jít o

- dlouhodobé zdravotní postižení,
- které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat
- alespoň jeden rok.

(§ 5 odst. 6 ADZ)

Definice zdravotního postižení dle ŠkZ

Zdravotním postižením je

- mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení,
- vady řeči,
- souběžné postižení více vadami,
- autismus a
- vývojové poruchy učení nebo chování.

(§ 16 odst. 2 školského zákona)

2. Některé problematické momenty při zřizování a financování AP

Úloha ŠPZ při zavádění asistenta pedagoga

- školská poradenská zařízení: *pedagogicko-psychologické poradny + speciálně pedagogická centra* (ust. § 3 vyhl. č. 72/2005 Sb.)
- zásadní význam – doporučení služby AP (bez vyjádření ŠPZ nemůže ředitel školy uplatňovat žádost o souhlas se zřízením funkce)
- podklad pro ředitele školy – především zdůvodnění potřeby zřízení AP a doporučená náplň práce AP
- **ochránce není oprávněn k šetření postupu ŠPZ**

Proces (ne)udělení souhlasu KrÚ – uplatnění SŘ

- *Uplatní se v rámci postupu (ne)udělení souhlasu zákon č. 500/2004 Sb., správní řád?*
- **Správní řád „upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy“ (ust. § 1 odst. 1 SŘ)**
- **Ust. § 183 odst. 1 ŠkZ upravuje rozhodnutí, na něž se správní řád nevztahuje – rozhodování o udělení (ne)souhlasu se zde neuvádí**
- *Jak se může žadatel proti nesouhlasu bránit, když se neuplatní správní řád?*

Udělení souhlasu KrÚ, ale málo finančních prostředků

- Ředitelé se následně snaží získat prostředky z vlastních zdrojů, příp. z příspěvku zřizovatele
- Když nestačí ani to, vyzývají rodiče k finanční spoluúčasti
- Omezená oprávnění VOP – přezkum finančního hospodaření ředitelů škol

Roztříštěnost podmínek stanovených KrÚ

- **Problém neexistence standardů pro přiznávání funkce AP v různých místech ČR**
- **AP přiznáván „do výše stanoveného limitu“ – ne tomu, kdo jej potřebuje**
- **V jednotlivých krajích ČR lze vyzorovat až 6ti násobný rozdíl v šanci na přidělení**
  - (K tomu viz: Kolektiv autorů. *Asistent pedagoga; analýza personálních, legislativních, statistických a procedurálních aspektů*. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2013, s. 55 - 56)

Antidiskriminační žaloba – koho vlastně žalovat?

- Školu, která dítě se SVP vzdělává a která má primární odpovědnost za naplnění jeho vzdělávacích potřeb

X

- Stát (resp. KrÚ) – pakliže mají za to, že ředitel učinil vše, co je po něm možné dle platné a účinné legislativy spravedlivě požadovat (problém nedostatku informací)

Judikatura Nejvyššího správního soudu

• 8 As 4/2013 - 52

Souhlas KrÚ se zřízením funkce AP a stanovení rozsahu úvazku, na který bude poskytnut příspěvek na plat AP, není rozhodnutím podle § 65 odst. 1 s. ř. s. – působí mezi KrÚ a ředitelem školy a nezasahuje do veřejných subjektivních práv konkrétního žáka.

Judikatura Nejvyššího správního soudu

• 7 Ans 21/2012 - 22

O subjektivním veřejném právu na přijetí do zařízení zajišťujícího základní vzdělání rozhoduje ředitel školy, případně jemu nadřízený odvolací orgán. V rámci tohoto rozhodování posuzuje i otázku, zda obec k zajištění výše uvedeného práva vytvořila takové podmínky, jaké jí ukládá zákon (srov. ust. § 178 odst. 1 ŠkZ).

3. Případy ze zahraničí

Rumunsko

- rozhodnutí *Národní rady pro boj s diskriminací* (The National Council for Combating Discrimination)
- ze dne 15. listopadu 2013
- diskriminace *přímá a obtěžování*
- pokuta ve výši **220 €**

Rumunsko

- dítě s Aspergerovým syndromem
- psychiatr doporučil integraci v běžné škole
- nátlak ostatních rodičů – petice, osobní jednání s vedením školy
- argumenty školy v řízení: 1) další dítě s postižením, 2) agresivita dítěte, 3) nevyužití odborné pomoci, 4) tlak rodičů
- škola spor prohrála

Kypr

- šetření *Komisaře pro veřejnou správu* (Ombudsman)
- stanovisko ze dne 27. července 2012 (č.j.: AKI 50/2011)
- tři šestileté děti s autismem ve speciální skupině, přestup čtvrtého (desetiletého) dítěte s inkontinencí
- nebyl dodržen proces (rozhodnutí místního výboru pro žáky s SPV)
- skupina nebyla na integraci dalšího dítěte připravena
- požadavky rodičů na návrat čtvrtého žáka do původního prostředí - nevyhověno

Velká Británie - Skotsko

- rozsudek **Soudu pro speciální potřeby** (*Additional Support Needs Tribunal for Scotland*) z června 2013
- desetiletý žák - lekce kytary (zájmová aktivita po škole – mimo vzdělávací program)
- sám dokázal kytaru držet, hrát na ni a listovat v notách
- nebyl schopen sám si kytaru či stojan na noty přinést, nástroj si naladit, vhodně si nainstalovat pojízdné křeslo či dojít si během hodiny na toaletu.

Velká Británie - Skotsko

- matka požádala místní úřad o odborného asistenta
- žádost zamítnuta – odkázána na učitele a jeho pomocníky
- žaloba – soud řekl, že zamítnutím úřad opomněl přijmout přiměřené opatření

Nizozemí

- šetření ***Komise pro rovné zacházení*** (Equal Treatment Commission)
- stanovisko ze dne 7. května 2012
- dyskalkulik na střední škole
- možnost používat tabulky při státní maturitě z matematiky představuje *přiměřené opatření*
- porušení prováděcích předpisů o maturitě? – nejedná se o neúměrné zatížení

Irsko

- rozsudek **Vyššího soudu** (High Court) z roku 2010
- dyslexie
- poznámka na maturitním vysvědčení – nebyla zkoušena z výslovnosti a vybraných gramatických jevů
- nesouhlas maturantky! – smazání poznámky představuje *přiměřené opatření*
- soud odmítl žalobu – důležitější je vypovídací hodnota vysvědčení (např. pro zaměstnavatele)

Děkujeme za pozornost

Petr Polák
vedoucí oddělení rovného zacházení
542 542 374
e-mail: petr.polak@ochrance.cz

Hana Puzoňová
právnička oddělení rovného zacházení
542 542 399
e-mail: hana.puzonova@ochrance.cz